

ICOMOS

INTERNATIONAL COUNCIL ON MONUMENTS AND SITES
CONSEIL INTERNATIONAL DES MONUMENTS ET DES SITES

CZECH NATIONAL COMMITTEE

COMITÉ NATIONAL TCHÉQUE

Vážený pan
Ing. Petr Pavel, M.A.
Prezident České republiky

Ref.: ICOMOS/CZ/2026/06

Praha, 16. září 2026

OTEVŘENÝ DOPIS PREZIDENTOVI ČESKÉ REPUBLIKY VE VĚCI NOVELY STAVEBNÍHO ZÁKONA A SOUVISEJÍCÍCH PŘEDPISŮ

Vážený pane prezidente,

dovoluji za Český národní komitét ICOMOS (Mezinárodní rady památek a sídel) obrátit se na Vás ve věci novely stavebního zákona a souvisejících změn, které mohou podle našeho názoru zásadně oslabit ochranu kulturního dědictví České republiky, včetně památek zapsaných na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO.

Jsme si vědomi, že cílem reformy je zjednodušit povolování staveb a vytvořit předvídatelnější prostředí pro stavebníky. Tento cíl je legitimní a potřebný. Neměl by však být naplňován na úkor odborné a institucionální ochrany kulturního dědictví.

Za zásadní problém považujeme zejména oslabení závaznosti stanovisek orgánů památkové péče a přesun jejich kompetencí na stavební úřady. Pokud bude Národní památkový ústav vyloučen z procesu rozhodování a zruší se závazná stanoviska výkonného orgánu s výjimkou individuálně chráněných objektů, výrazně se oslabí ochrana historických sídel jako celků.

Památková ochrana totiž nespočívá pouze v ochraně jednotlivých historických budov. Hodnotu historického sídla vytváří také jeho urbanistická struktura, měřítko zástavby, panoramata, pohledové vazby, veřejná prostranství a vztah ke krajině. Právě proto existují památkové rezervace, zóny a ochranná pásma. Jejich smyslem je chránit a kultivovat celek, nikoli pouze jednotlivé objekty.

Necitlivě provedená novostavba nebo přestavba přitom nemusí přímo zasáhnout do kulturní památky, aby nenávratně poškodila cenné prostředí. Může změnit panorama, narušit harmonický charakter zástavby nebo vztahy, které vytvářejí hodnotu celého chráněného území a mohou být též důvodem zápisu na Seznam světového dědictví UNESCO.

Kvalitu nelze zvýšit organizační změnou

Současný systém stojí na dělbě rolí. Odborná složka poskytuje specializované posouzení, orgán státní památkové péče hájí veřejný zájem na ochraně kulturního dědictví, zatímco stavební úřad rozhoduje v rámci širšího správního procesu. Navrhovaný přesun kompetencí do nové struktury stavebních úřadů automaticky neznamená přesun odpovídající odbornosti. O zásahu do historického prostředí tak budou v důsledku rozhodovat osoby, postrádající potřebnou kvalifikaci v oblasti památkové péče, ochrany světového dědictví, stavební kultury nebo udržitelného urbanismu.

Zároveň se oslabí dosavadní institucionální rovnováha mezi jednotlivými veřejnými zájmy. Právě jejich vzájemné odborné posuzování a kontrola představují důležitou pojistku kvality a demokracie. V systému, kde se na rozhodování podílejí oddělené a specializované instituce, existuje více nezávislých rozhodovacích článků, zatímco jejich sloučením se tento počet sníží a rozhodovací pravomoc koncentruje, což může zvýšit zranitelnost systému vůči nepřipustnému ovlivňování.

Modernizaci stavebního řízení přitom lze provést i jinak. Společný elektronický spis, digitalizace, sdílení dokumentů a transparentní kontrola lhůt mohou řízení zrychlit a zefektivnit, aniž by bylo nutné rušit odbornou nezávislost jednotlivých orgánů.

Zničené kulturní dědictví nelze vrátit zpět

Ve standardně navrženém systému lze administrativní chyby či chybná rozhodnutí zvrátit. Netransparentně připravená a parlamentem schválená norma to však prakticky znemožňuje. Dodatečná oprava chyby v případě kulturního dědictví často není možná. Zbouraný historický objekt nelze vrátit v jeho celistvosti a autenticitě, zničené panorama nelze obnovit a narušenou historickou urbanistickou strukturu nelze jednoduše rekonstruovat. Rozhodnutí přijaté dnes tak může nenávratně ovlivnit podobu krásných a občany milovaných historických měst na mnoho generací. Takto chybně nastavený stavební zákon nelze řešit ani dodatečnou novelou.

Česká republika je navíc smluvní stranou Úmluvy UNESCO o ochraně světového kulturního a přírodního dědictví. Ochrana nejceněnějších historických sídel proto není pouze otázkou domácí legislativy, ale také součástí mezinárodních závazků České republiky. Připomínáme, že Centrum světového dědictví UNESCO dříve Českou republiku vyzvalo, aby s ním změny ve stavební legislativě ve vztahu k ochraně kulturního dědictví předem konzultovala, což se tentokrát nestalo.

Vážený pane prezidente České republiky,

z uvedených důvodů si Vás zdvořile dovolujeme požádat o veto stavebního zákona, které otevře cestu přípravě nové a skutečně přínosné stavební legislativy.

S poděkováním a úctou

doc. PhDr. Martin Horáček, Ph.D., prezident Českého národního komitétu ICOMOS

